

Laat peuters spelen!

De waarde van peuterspeelgroepen

MOgroep / Sardes 2014

Samenvatting

Naar een integrale basisvoorziening voor 2 tot 12 jaar

Een integrale basisvoorziening voor kinderen van 2 tot 12 jaar, dat is het gemeenschappelijke doel van de MOgroep en de Brancheorganisatie Kinderopvang, de PO-Raad en de VNG. Binnen die basisvoorziening komt er een hoogwaardig pedagogisch en educatief stelsel voor kinderen en ouders, onder één regie en één kwaliteitsstelsel.

Voor deze kabinetsperiode lijkt zo'n basisvoorziening nog een stap te ver. Haalbaar is hoogstwaarschijnlijk wel het samenbrengen van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang onder dezelfde kwaliteitseisen en deels ook dezelfde financiering (ook toeslagen voor werkende ouders in de peuterspeelzaal).

De MOgroep neemt al actief deel aan de realisatie hiervan, maar wil de waarde van peuterspeelgroepen nog eens onderstrepen met deze notitie.

Peuterspeelgroep verenigt oude en nieuwe kwaliteiten

De MOgroep stelt dat de nieuwe wet- en regelgeving het pad effent voor een nieuw peuterspeelgroepaanbod, waarin de waarden van het huidige peuterspeelzaalwerk te herkennen zijn en dat tegelijkertijd voldoet aan de nieuwe eisen vanuit de wet. Dat kan door het omvormen van het bestaande reguliere peuterspeelzaalwerk, dat in essentie een kortdurende ontwikkelingsgerichte voorziening is, toegankelijk voor alle peuters van twee en drie jaar.

Zes pluspunten daarvan:

- De peuterspeelgroep is gebaseerd op de unieke, onderscheidende kracht en kwaliteit van het traditionele peuterspeelzaalwerk.
- De peuterspeelgroep is al jarenlang ingebed in de gemeentelijke jeugdketen en heeft een belangrijke rol in het vroegtijdig signaleren en preventief ingrijpen bij dreigende problemen bij jonge kinderen.
- Het is een vertrouwde, laagdrempelige, thuis nabije voorziening die intensief samenwerkt met het basisonderwijs.
- Beroepskrachten zorgen voor adequate spelbegeleiding en spelverrijking.
- Onderzoek laat zien dat investeren in de ontwikkeling van jonge kinderen zijn vruchten afwerpt in hun latere schoolcarrière.
- De peuterspeelgroep voorziet in een duidelijke wens van ouders om te kunnen kiezen voor een vorm die past bij hun achtergrond en overtuiging.

Dat alles maakt de peuterspeelzaal tot een prima omgeving om te leren spelen, die bovendien bijdraagt aan de algemene ontwikkeling van het kind (en zijn ouders). Laat peuters spelen!

Groepsgrootte, beroepskrachten en kosten van de peuterspeelgroep

De MOgroep onderschrijft met het kabinet dat het voor de kwaliteitsverhoging belangrijk is dat er twee gekwalificeerde beroepskrachten werken op een peuterspeelgroep, net als in de kinderdagopvang. Qua maximale groepsgrootte vindt de MOgroep dat in geval van VVE er maximaal veertien kinderen op een groep mogen zijn, conform de Wet kinderopvang. Is er geen VVE, dan is gezien de aard en vorm van de peuterspeelgroep een maximale grootte van zestien kinderen mogelijk. Tegelijkertijd vindt de MOgroep dat de nieuwe kwaliteitseisen niet zo knellend mogen zijn dat hierdoor het unieke karakter van de peuterspeelgroep verloren gaat.

Zelfstandige peuterspeelzaalorganisaties, welzijnsorganisaties, kinderopvangorganisaties, onderwijsorganisaties of combinaties daarvan kunnen de peuterspeelgroep aanbieden en uitvoeren, in nauwe samenwerking met gemeenten. Ze kunnen dat doen in combinatie met andere vormen van opvang of als losstaande variant, afhankelijk van lokale omstandigheden.

De MOgroep vindt net als de VNG dat de eerste twee dagdelen en vier dagdelen VVE gratis moeten zijn voor ouders. Zo bereik je dat alle peuters er gebruik van kunnen maken. Mocht er een ouderbijdrage gevraagd worden, dan moet deze zo laag zijn dat ouders met de laagste inkomens er niet door worden afgeschrikt.

Wat kunt u verwachten?

We beginnen deze notitie met de brief van minister Asscher van SZW en staatssecretaris Dekker van OCW. Daarna besteden we aandacht aan:

- de landelijke en lokale ontwikkelingen rond het peuterspeelzaalwerk, in relatie tot de kinderopvang;
- de kenmerken van de peuterspeelgroep;
- de financiële aspecten van de peuterspeelgroep (inclusief de doorrekening door de MOgroep).

Bijlage 1 biedt een beschrijving van diverse varianten van opvang, educatie en zorg binnen het voorschoolse stelsel. In Bijlage 2 vindt u een schema met een systematische vergelijking van die varianten.

1. Inleiding

Op 12 december 2013 schreven de ministeries van SZW en OCW een brief aan de Tweede Kamer: 'Een betere basis voor peuters'. De boodschap: vanaf 1 januari 2016 gelden voor de dagopvang en het peuterspeelzaalwerk dezelfde kwaliteitseisen.

Deze eisen zijn vastgelegd in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip). Die wet bevat onder andere de volgende criteria:

- 1) Personeel: ten minste twee beroepskrachten per groep moeten beschikken over een passende beroepskwalificatie, zoals opgenomen in de cao Kinderopvang, dat wil zeggen minimaal (S)PW3.
- 2) Veiligheid en gezondheid: jaarlijks wordt een risico-inventarisatie gemaakt op het gebied van veiligheid en gezondheid, evenals een protocol kindermishandeling.
- 3) Accommodatie en inrichting: kinderen worden opgevangen in een stamgroep met een vaste groepsruimte, met minimumeisen voor vloeroppervlak en inrichting.
- 4) Groepsgrootte en leidster/kind-ratio: een groep met twee- en driejarigen bestaat gemiddeld uit 14 kinderen. De leidster/kind-ratio is 1:6 voor tweejarige kinderen en 1:8 voor driejarige kinderen.

Het grootste kwaliteitsverschil tussen dagopvang en peuterspeelzaalwerk zit hem in de beroepskracht/kind-ratio en de maximale groepsgrootte.

De beroepskracht-/kind-ratio in de **dagopvang** is bij tweejarigen 1:6 en bij driejarigen 1:8. Bij een combinatie van twee- en driejarigen jarigen mag een groep maximaal veertien peuters tellen, bij louter driejarigen maximaal zestien.

Bij **reguliere peuterspeelzalen** mogen er maximaal zestien peuters van twee tot vier jaar in één groep zitten. De begeleiding is in handen van minimaal één beroepskracht en één andere volwassene. VVE-peuterspeelzalen nemen een tussenpositie in. Hier moeten op basis van de Wet OKE twee beroepskrachten op een groep van maximaal zestien kinderen staan (1:8).

Het kabinet stelt voor dat na 1 januari 2016 de peuterspeelzalen aan dezelfde beroepskracht/kind-ratio moeten voldoen als de dagopvang. Dat betekent in de praktijk dat er geen vrijwilligers meer als tweede leidster op de groep mogen staan. Bovendien gaat de maximale groepsgrootte terug naar veertien kinderen als er kinderen jonger dan drie jaar op de peuterspeelzaal zijn.

Verder krijgen werkende en/of studerende ouders vanaf 1 januari 2016 een tegemoetkoming in de kinderopvangkosten bij deelname aan peuterspeelzalen, mits deze voldoen aan de wettelijke eisen uit de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip). Die eisen zijn gelijk aan de eisen voor de dagopvang. Het Rijk betaalt dus straks de kosten van de werkende ouders (tweeverdieners). De niet-werkende ouders (eenverdieners en VVE-doelgroepouders) blijven de verantwoordelijkheid van de gemeente. De kosten van het peuterspeelzaalwerk worden gedekt uit het gemeentefonds en een (inkomensafhankelijke) ouderbijdrage.

Om die extra toeslaguitgaven mogelijk te maken wil het Rijk een eind maken aan de gemeentelijke decentralisatie-uitkering in het kader van de Wet OKE. Op macroniveau gaat het om een bedrag

van € 35 miljoen. Dit kun je zien als een prikkel voor gemeenten om peuterspeelzaalwerk om te vormen tot vernieuwde peuteropvang. Verschillen in beleidskeuzes van gemeenten zorgen er dan voor dat het regulier peuterspeelzaalwerk verandert in peuteropvang conform de Wet kinderopvang of verdwijnt omdat gemeenten het niet als wettelijke taak zien.

Discussie over eisen

Een onderwerp van discussie is nog of (alle) peuterspeelzalen vanaf 1 januari 2016 moeten voldoen aan dezelfde eisen voor de groepsgrootte en personele bezetting. Het vervangen van de tweede leidster als vrijwilliger door een tweede beroepskracht en het verkleinen van de groepsgrootte drijft de kosten op. Het gevaar dreigt dat (een deel van de) peuterspeelzalen verder onder druk komen te staan. Gemeenten zijn immers niet meer verplicht om peuterspeelzalen aan te bieden. Vooral kinderen van eenverdieners en niet-doelgroepkinderen kunnen hierdoor tussen wal en schip raken. Vanwege de wettelijke plicht om een VVE-aanbod te doen handhaven gemeenten de VVE-voorzieningen (peuterspeelzalen en kinderdagverblijven met VVE-doelgroepkinderen). Kinderen van tweeverdieners kunnen terecht in de kinderdagopvang.

2. Ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft de overheid een aantal ingrijpende maatregelen genomen die voor veel beweging zorgden in de voorschoolse sector (peuterspeelzaalwerk en kinderopvang). Recent zijn er enkele nieuwe maatregelen aangekondigd.

Nieuwe wet- en regelgeving: kwaliteitseisen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk gelijk trekken

De overheid wil de kwaliteit in het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang gelijktrekken, via de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE) en de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip). In de afgelopen jaren is bijvoorbeeld de maximale groepsgrootte in het peuterspeelzaalwerk teruggebracht naar zestien peuters. Ook zijn groepen met alleen vrijwillige leidsters in het reguliere peuterspeelzaalwerk uitgebannen. Er moet minimaal één gekwalificeerde beroepskracht op de groep staan. Voor VVE-groepen in het peuterspeelzaalwerk geldt dat er met twee gekwalificeerde beroepskrachten moet worden gewerkt, bij een maximale groepsgrootte van eveneens zestien twee- en driejarige peuters.

Door bezuinigingen in de kinderopvang daalt het gebruik ervan

Het Rijk heeft bezuinigd op de uitgaven voor de kinderopvang. De kosten van de kinderopvang voor de gebruikers (werkende en/of studerende ouders) zijn daardoor gestegen. In combinatie met de economische crisis, de stijgende werkloosheid et cetera, heeft dit ervoor gezorgd dat anno 2014 minder kinderen gebruikmaken van de kinderopvang. De totale afname in 2013 was 18%. Vooral ouders uit de lagere inkomensgroepen haken af, blijkt uit cijfers van het ministerie SZW (2013).

Kabinetten willen meer kwaliteit

Opeenvolgende kabinetten hebben fors geïnvesteerd in de kwaliteit van VVE en de pedagogische kwaliteit. Vaak zijn dit echter gescheiden trajecten voor de VVE en de kinderopvang. De VVE valt namelijk onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW, maar de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang onder SZW. In de gemeenten met de meeste VVE kinderen gelden al hogere eisen wat betreft taalniveau en inzet HBO-ers, zowel bij de kinderopvang als bij de peuterspeelzalen. De minister van SZW gaat de kwaliteitsregels voor de peuterspeelzalen en kinderopvang verder aanscherpen. Bureau Kwaliteit Kinderopvang is daar ondertussen mee begonnen. Op basis daarvan gaat minister Asscher de kwaliteitsregels waar nodig aanpassen. De MOgroep heeft al aangegeven dat peuterspeelzalen hier ten onrechte nog niet bij zijn betrokken. Nieuwe kwaliteitsregels hebben geen zin als de werkvloer (de peuterspeelzalen) daar niet over mee kan praten.

Vversterk. Ongeveer 26.500 medewerkers in kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en basisscholen zijn tussen 2006 en 2014 geschoold in VVE. Vversterk is inmiddels afgelopen. Er is geen gratis nascholing meer. De vraag is of de scholingsbudgetten van voorschoolse voorzieningen afdoende zijn om blijvend te investeren in de verdere professionalisering van pedagogische medewerkers in de VVE-sector.

VVE. De Bestuursafspraken 2012-2015 die de G37 heeft gemaakt met het Rijk betekenen méér kwaliteit van de voorschoolse voorzieningen met VVE (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk). Afgesproken is dat in 2015 gemiddeld 90% van de pedagogisch medewerkers in de VVE-sector in de G37 qua mondelinge en leesvaardigheden moet voldoen aan niveau 3F. Voor schriftelijke vaardigheden geldt niveau 2F. Onlangs zijn 86 middelgrote gemeenten (MG86) met betrekkelijk veel doelgroepkinderen hierbij aangehaakt. Ook die gemeenten worden aangemoedigd ervoor te zorgen dat de pedagogisch medewerkers taalniveau 3F beheersen.

Nog drie kwaliteitsimpulsen:

- meer hbo'ers op de groep in de G37. Hbo'ers kunnen op verschillende manieren de kwaliteit van VVE verhogen, bijvoorbeeld als coach, als intern begeleider, of als tweede beroepskracht op de groep;
- actief ouderbeleid wordt gestimuleerd om zo het ontwikkelingsondersteunend gedrag van ouders thuis te verbeteren;
- de samenwerking en afstemming met het basisonderwijs heeft meer prioriteit gekregen.

Taal- en interactieverbetering binnen de kinderopvang. Om de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang te verbeteren, komt er meer aandacht voor het verbeteren van de taal- en interactievaardigheden van aankomende pedagogisch medewerkers (via de initiële opleidingsstructuur) en van reeds werkzame medewerkers (via nascholing). Voor zittende pedagogisch medewerkers komen er diverse gratis trainingen waaraan veel van hen kunnen meedoen. Bureau Kwaliteit Kinderopvang speelt hierin een grote rol, met geld vanuit SZW. Pedagogisch medewerkers van de peuterspeelzalen kunnen voortsnog geen beroep op doen op deze middelen.

Omvorming peuterspeelzaalwerk naar kinderopvang

We zien nu dat gemeenten stimuleren dat het lokale peuterspeelzaalwerk verandert in peuteropvang volgens de Wet kinderopvang. In ongeveer een kwart van de gemeenten is dat bij (alle of een aantal) peuterspeelzalen gebeurd. Waarschijnlijk zet deze trend vooral door in middelgrote en kleinere gemeenten, mede door de beleidsvoornemens die de bewindslieden Asscher en Dekker formuleerden in hun brief. Gemeenten doen dat onder andere om te bezuinigen.

Als het peuterspeelzaalwerk verandert in deze peuteropvang, hebben ouders die beiden werken en/of studeren (zo'n 60%) recht op een tegemoetkoming in de kinderopvangkosten. Andere ouders (eenverdieners en VVE-doelgroeppouders) kunnen soms ook gebruikmaken van deze peuteropvang, mits ze hiervoor een (inkomensafhankelijke) ouderbijdrage betalen. Gemeenten kopen voor die specifieke groepen ouders kindplaatsen in bij de peuteropvang, vanuit het gemeentefonds. Dit is echter niet wettelijk verplicht.

Verschillen tussen gemeenten

Op dit punt zien we grote verschillen tussen grotere en kleinere gemeenten. Grotere gemeenten krijgen vanwege hoge aantallen doelgroepkinderen naar verhouding veel VVE-geld van het Rijk. Daarmee kunnen ze 'gratis' basisvoorzieningen ('voorscholen') neerzetten voor peuters (twee dagdelen per week voor alle peuters en vier dagdelen per week voor VVE-doelgroeppouders; of zelfs vier of vijf dagdelen per week voor alle peuters).

Kleinere gemeenten met weinig doelgroepkinderen krijgen relatief minder VVE-geld van het Rijk om het peuterspeelzaalwerk in stand te houden. Zij bekostigen het peuterspeelzaalwerk vooral uit het gemeentefonds en de (inkomensafhankelijke) ouderbijdrage.

Kleinere gemeenten maken daarom heel verschillende keuzen. Sommige stoten het peuterspeelzaalwerk nu volledig af (in de hoop dat aanbieders van kinderopvang het willen overnemen), of hebben dat al gedaan. Andere gemeenten concentreren zich enkel op een aanbod voor doelgroepkinderen bij VVE (omdat dit wél wettelijk verplicht is), al dan niet in kinderopvang of peuterspeelzaalwerk. Kinderen van eenverdieners en niet-doelgroeppouders krijgen hierdoor minder mogelijkheden. De MOgroep maakt zich hier grote zorgen over. Er zijn echter ook gemeenten die juist investeren in peuterspeelzaalwerk, vooral om een zo groot mogelijk bereik van alle kinderen en ouders te realiseren. Dat stimuleert de integratie van kinderen met verschillende achtergronden in de groep.

Recent zijn daar de beleidsvoornemens van de bewindslieden Asscher en Dekker bijgekomen, zoals we in de inleiding al schreven. Ook die plannen zorgen voor knelpunten in de uitvoering. In eerdere brieven van de MOgroep en andere belangenorganisaties is daar het nodige over gezegd.

3. De waarde van de peuterspeelgroep

De MOgroep vindt het erg belangrijk om de inhoud en het bijzondere karakter van het peuterspeelzaalwerk te behouden, al ziet de MOgroep in dat er verandering nodig is in de structuur waarbinnen dit wordt geregeld. Daarom besteden we nogmaals aandacht aan de waarde van de kortdurende peuterspeelgroep voor ouders en kinderen. Die waarde blijft namelijk ook overeind als dit aanbod straks onder de nieuwe wetgeving valt.

Intrinsieke waarde

De peuterspeelgroep benut de intrinsieke waarde van het peuterspeelzaalwerk. De unieke kenmerken zijn zichtbaar in:

- de sterke nadruk op ontwikkelingsgerichte (groeps)activiteiten/ spelend leren/ de educatieve kwaliteit;
- de ervaring met methodisch werken (ontwikkelingsstimuleringsprogramma's);
- de expliciete voorbereiding op de basisschool;
- de intensieve inhoudelijke samenwerking en afstemming met de basisschool (doorgaande lijn), de jeugdgezondheidszorg (toeleiding, zorgadviesteams);
- de functie van het vroegtijdig signaleren/ onderkennen en verhelpen van beginnende problemen bij jonge kinderen (en hun ouders);
- de relatie met andere relevantie partners binnen de jeugdketen (CJG, consultatiebureau, opvoedingsondersteuning, welzijnswerk);
- deelname aan de Lokale Educatieve Agenda (LEA) met gemeenten en onderwijsorganisaties;
- de organisatie van activiteiten voor ouders om de betrokkenheid te vergroten (onder andere spelinloop, opvoedingsondersteunende cursussen, ontmoeting, taal);
- de betrokkenheid en inzet van ervaren en goed geschoolde leidsters (vooral VVE);
- de stabiliteit in uitvoering;
- de duidelijke dorp- en wijkfunctie;
- de algemene toegankelijkheid/ non-segregatie (alle kinderen kunnen er gebruik van maken, niet alleen kinderen van werkende/ studerende ouders);
- de laagdrempeligheid en betaalbaarheid (vertrouwde voorziening, dichtbij huis, kleine financiële bijdrage via eenvoudig betalingssysteem);
- de goede aansluiting bij schooltijden en schoolvakanties in gemeente;
- de kleinschaligheid;
- de niet-commerciële insteek (niet marktgericht, geen winst oogmerk);
- de betrekkelijke ongevoeligheid voor economische conjunctuur.

Dat zijn dus bijna twintig bijzondere kenmerken die belangrijk zijn voor de ontwikkelingsstimulering van jonge kinderen en de steun aan ouders. Juist binnen de peuterspeelgroep komen die kenmerken volledig tot hun recht.

Vroeg stimuleren heeft effect op hele schoolcarrière

Naast de intrinsieke waarde van de peuterspeelzaal is ook de 'bewezen' opbrengst relevant. Veel (vooral buitenlandse) onderzoeken laten zien dat investeren in stimulering van jonge kinderen een gunstig effect heeft op hun totale (school)carrière. Econoom en Nobelprijswinnaar Heckman (2000) drukt dat zelfs uit in geld. Hij stelt namelijk dat elke geïnvesteerde dollar een rendement oplevert van tussen de 4 en 9 dollar.

Bennett toonde aan dat stimuleringsprogramma's bij alle kinderen effect hebben, maar dat de opbrengst het grootst is bij kinderen met veel achterstand (2008).

In Nederland is nog discussie over het succes van de VVE-programma's. Hebben ze wel of geen (langdurig) effect? Duidelijk is wel dat programma's vooral effect hebben als ouders er sterk bij zijn betrokken en thuis ook iets aan gerichte ontwikkelingsstimulering doen. Het succes is bovendien groter als de pedagogisch medewerkers zich niet alleen richten op cognitieve aspecten, maar het kind tijdens de interactie ook stimuleren in brede ontwikkeling.

Andersom blijkt dat kinderen in een speel- en taalarme omgeving daar later nadelige gevolgen van kunnen ondervinden op psychisch en sociaal terrein (Menting 2012, Rijlaarsdam 2014). Onderzoek van de MOgroep en Travers (2013) leert bovendien dat ouders zelf erg enthousiast zijn over de peuterspeelzaal. Ze zien er ook zichtbaar effect van bij hun kinderen als die naar de basisschool gaan.

Brede ontwikkelingsstimulering

De peuterspeelgroep wil bijdragen aan de brede ontwikkelingsstimulering van kinderen van twee tot vier jaar, zodat ze goed voorbereid aan de basisschool beginnen. Van pedagogisch medewerkers wordt niet alleen verwacht dat zij de juiste scholing hebben, maar dat zij zich blijven ontwikkelen in hun vakmanschap en in hun competenties. Juist door de verbreding van het lokale sociale domein kunnen zij bovendien een belangrijke bijdrage leveren aan de integrale aanpak van problemen bij jeugdigen en gezinnen.

De peuterspeelgroep is intensief: er zijn veel doelgerichte en programmatische activiteiten die de ontwikkeling van kinderen stimuleren (niet per se VVE-activiteiten).

Als er veel doelgroepkinderen zijn biedt de peuterspeelgroep VVE aan, inclusief extra aandacht voor de doorgaande leerlijn en de ouderbetrokkenheid. Daarbij gelden de kwaliteitseisen van het landelijke VVE-beleid.

Variabel aanbod

Het aanbod bestaat uit (minimaal) twee korte dagdelen per week (van 2,5 uur tot 3 uur per dagdeel en maximaal 12 uur per week) over 40 weken per jaar.

Ouders kunnen dit aanbod desgewenst combineren met de afname van uren kinderopvang ('dubbelgebruik'). Dit geldt vooral voor ouders die vanwege werk of studie in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de kinderopvangkosten. Wettelijk mogen kinderen ook geplaatst worden in twee stamgroepen.

Kinderen beginnen en eindigen in de peuterspeelgroep op hetzelfde vaste moment van de dag, met dezelfde groep kinderen en dezelfde vaste beroepskrachten. Er is veel aandacht voor interacties met ouders bij het brengen en halen van de kinderen (warme overdracht).

Gunstige voorwaarden voor hoge kwaliteit

De peuterspeelgroep telt maximaal zestien peuters in de leeftijd van twee tot vier jaar. Dat geldt ook voor een VVE-groep in de peuterspeelzaal.

De leiding is altijd in handen van twee gekwalificeerde beroepskrachten op minimaal mbo3-niveau. Soms worden ze bijgestaan door vrijwilligers (boventalig), maar uitdrukkelijk niet als tweede beroepskracht. Is de ratio minder dan 1:8? Dan maken de aard van de werkzaamheden en het 'vierogenprincipe' het wenselijk dat er naast de beroepskracht een andere volwassene op de groep is. Dit kan op gemeentelijk niveau worden vastgelegd, bijvoorbeeld in een verordening. Voor de kwaliteitseisen rond veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, continue screening (VOG) en het vierogenprincipe gelden dezelfde bepalingen als voor de reguliere kinderdagopvang.

Binnen de peuterspeelgroep zijn er goede voorwaarden om een hoge pedagogische en educatieve kwaliteit te bereiken. Denk aan:

Ontwikkelingsstimulering met minder verzorging. In de peuterspeelgroepen is de hoofdtaak van de pedagogisch medewerkers om het spel te begeleiden en de ontwikkeling van peuters te stimuleren. In de peuterspeelgroep wordt er bijvoorbeeld niet gegeten en ook niet geslapen (zie ook hieronder, beperkte duur). In de peuterspeelgroep vergen zorgtaken dus minder tijd en aandacht van de pedagogisch medewerkers. Zodoende is er méér gelegenheid om gericht aan doelgerichte ontwikkelingsstimulering te doen.

Pedagogisch medewerkers in deze peuterspeelgroepen hebben ook overheaduren voor niet-groepsgebonden taken, door het zogenaamde kwartiertje voor en na de groep en de verrekening van het tekort aan verlofuren door de schoolvakanties (twaalf weken verlof in plaats van zes weken bij de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening).

Beperkte duur. Peuters gaan zo'n 2,5 tot 3 uur per dagdeel per week naar de peuterspeelgroep. Zij starten tegelijk op de groep en eindigen ook tegelijk op de groep. Hierdoor is het noodzakelijk, maar ook wenselijk, dat er steeds twee beroepskrachten op de groep zijn. In die tijd bieden zij rijke en gevarieerde (groeps)activiteiten aan. De tijd wordt efficiënt en effectief benut voor brede ontwikkelingsstimulering.

Kinderen die naar de dagopvang gaan, doen dat meestal meerdere halve (zo'n vijf uur per dag) dan wel hele dagen (zo'n tien uur per dag) per week. Die groep maakt dus veel intensiever gebruik van de voorziening.

In de kinderopvang is het niet wettelijk verplicht om de hele dag bij tenminste tien uren aaneen-

gesloten kinderopvang met twee beroepskrachten op de groep te staan. In dat geval is het maar hooguit drie uur per dag toegestaan om met één beroepskracht te werken (op maximaal veertien peuters van twee en drie jaar). In de praktijk betekent dit dat er bijvoorbeeld van 8.00 tot 9.30 uur en van 16.30 tot 18.00 uur één pedagogisch medewerker op de groep is.

Horizontale, homogene groep. De peuterspeelgroep heeft een homogene opbouw (twee tot vier jaar). De groepsopbouw is een structureel kwaliteitskenmerk (net als stabiliteit en groepsgrootte) in de kinderopvang, en is indirect van invloed op de pedagogische kwaliteit. Wetenschappelijk onderzoek geeft aan dat de kwaliteit van de interactievaardigheden van pedagogisch medewerkers in peutergroepen bovengemiddeld goed is. Horizontale groepen, zoals peutergroepen, lijken ook geschikt om programmatisch en ontwikkelingsgericht te werken.

Stabiliteit en emotionele veiligheid. Stabiliteit is onderdeel van het bieden van emotionele veiligheid (een van de basisdoelen uit de Wkkg). Dit is een belangrijk kenmerk van pedagogische kwaliteit, zowel in de wet als in het toezichtkader van de GGD, dat sterk leunt op (internationale) wetenschappelijke inzichten.

Stabiliteit veronderstelt onder meer opname in een stamgroep, de aanwezigheid van bekende leeftijds- en gendergenootjes en vaste beroepskrachten. De peuterspeelgroep komt hier op alle fronten aan tegemoet, dankzij het vaste aanbod van dagdelen in vaste combinatie met andere kinderen en medewerkers.

In de peuterspeelgroep zitten kinderen in dezelfde leeftijdsgroep bij elkaar (twee tot vier jaar). Horizontale groepering zorgt voor veel stabiliteit wat betreft de aanwezigheid van leeftijdsgenootjes. De peuters in de peuterspeelgroep zien dagelijks doorgaans dezelfde kinderen (de groepssamenstelling is constant gedurende de dagdelen). Aangenomen mag worden dat er ook qua inzet van beroepskrachten stabiliteit is. Het beperkte aantal opvanguren maakt het immers goed mogelijk steeds dezelfde medewerkers in te zetten.

Taakuren geregeld. In de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening is de functie van peuterspeelzwaarder opgenomen, met de daarbij horende functiebeschrijving en indeling in het loonfunctiegebouw. Daarnaast zijn er taakuren geregeld voor deze pedagogisch medewerkers, zodat zij buiten de groepsuren werkgerelateerde activiteiten kunnen uitvoeren (administratie, oudergesprekken, overleggen met andere partners als jeugdgezondheidszorg enzovoort).

Discussiepunten: Algemene toegankelijkheid

Ouders willen graag een laagdrempelige voorziening dicht bij huis. De peuterspeelgroep voorziet daarin. Het betalingssysteem is betrekkelijk eenvoudig voor ouders (die niet beiden werken of studeren en de VVE-doelgroep). De peuterspeelgroep is ook bedoeld voor tweewerkende ouders, indien zij kiezen voor deze vorm, die niet primair is bedoeld als arbeidsmarktinstrument.

De vraag is of het toeslagensysteem voor kortdurende opvang (met beperkt afname van uren) wel het juiste instrument is. De kans bestaat dat deze ouders de toeslagen niet gebruiken. Ouders vinden toeslagen vaak te veel rompslomp voor weinig gebruik (weinig = bijvoorbeeld zes uur per week, veertig weken per jaar). Als het toeslagensysteem ook geldt voor de peuterspeelgroep krijgen ouders en organisaties er administratieve handelingen bij, waardoor de regeldruk stijgt.

In kleine dorpen en kernen met weinig kinderen gaat de kinderopvang niet snel peuteropvang realiseren. En als daar kinderopvang is, dan zijn dit meestal verticale groepen. Een peuteropvang volgens normen van de Wet kinderopvang is dan snel te duur. Een peuterspeelgroep is wel mogelijk als er gemeentelijke ondersteuning is in de vorm van subsidie en tegemoetkoming in de huisvesting.

▪ Keuzevrijheid ouders

Ouders hebben graag iets te kiezen. Diversiteit van het voorschoolse aanbod (zie ook de verschillende varianten in de bijlagen) draagt daaraan bij. Voorwaarde is wel dat de basiskwaliteit overal goed is geregeld. De peuterspeelgroep is geschikt om het spelend leren te stimuleren. Er zijn groepen ouders die het fijn vinden dat de peuterspeelgroep een gedegen voorbereiding biedt op de basisschool. Vooral kinderen van migranten en/of nieuwkomers ('nieuwe Nederlanders') zien de peuterspeelgroep als opmaat voor de basisschool. Dat vergroot het bereik onder deze specifieke groepen. Sommige ouders vinden het prettig om gebruik te maken van combinatievarianten, bijvoorbeeld twee dagdelen per week peuterspeelgroep en één dag in de week kinderdagopvang, gastouderopvang, of oppas aan huis.

De kans is reëel dat een deel van de ouders afhaakt als het totale aanbod onder het regiem van de kinderopvang komt te vallen. Ook bestaat de kans dat er nieuwe (formele en informele) ouderinitiatieven ontstaan om kinderen gedurende kortere delen van de dag/week/jaar op te vangen. Deze kans is vooral aanwezig als gemeente niet hun verantwoordelijkheid nemen voor de eenkostwinningsgezinnen. Dit zou een stap terug zijn wat betreft de inzet van gekwalificeerde beroepskrachten. Soms zijn er religieuze overwegingen die het gebruik van kinderopvang in de weg staan (bijvoorbeeld bij ouders met een reformatorische overtuiging). Die specifieke groep ouders heeft minder bezwaar tegen de peuterspeelgroep, onder voorwaarde dat het om educatie gaat en niet om opvang en dat de beroepskrachten en het aanbod passen bij hun levensbeschouwing.

- **Aanbieders**

De peuterspeelgroep is niet alleen voorbehouden aan aanbieders van zelfstandig peuterspeelzaalwerk, maar kan net zo goed worden aangeboden door welzijnsorganisaties, houders van kinderopvang, onderwijsorganisaties of een combinatie daarvan.

- **Inbedding in gemeentelijke jeugdketen**

De peuterspeelgroep is een integraal onderdeel van het onderwijs- en jeugdbeleid in gemeenten. Tot het takenpakket behoren signalering, begeleiding en (door)verwijzing van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. Samenwerking en afstemming met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp zijn een vanzelfsprekendheid.

In de nieuwe Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor gerichte ondersteuning van jeugdigen met een risico op psychische problemen en opvoedingsproblemen. De gemeente moet zich vooral richten op preventie, vroegsignalering en vroege interventie bij opgroeien en opvoeden. De peuterspeelgroep is een sterk instrument voor vroegsignalering en lichte opvoedingsondersteuning voor ouders. Samenwerking met jeugdhulp kan voorkomen dat kinderen al op jonge leeftijd worden doorverwezen naar zwaardere (en duurdere) vormen van jeugdhulp.

4. Financiering en kosten van kortdurende peuterspeelgroep

Voor de financiering van de peuterspeelgroep zijn er drie mogelijkheden:

1. Rijkssubsidie via toeslagen voor tweewerkende ouders.
2. Rijkssubsidie VVE voor doelgroepouders (zowel voor tweewerkende als eenwerkende ouders).
3. Gemeentelijke subsidie voor niet-tweewerkende ouders.

Bij de kortdurende peuterspeelgroep is de ouderbijdrage als volgt verdeeld:

1. Tweewerkende ouders betalen het uurtarief kinderopvang (€ 6,70; 2014), met inkomensonafhankelijke teruggave via toeslagen.
2. Tweewerkende ouders met VVE-indicatie betalen voor tien uur VVE-ouderbijdrage conform gemeentelijke ouderbijdrage regeling.
3. Eenwerkende ouders met VVE-indicatie betalen voor tien uur VVE-ouderbijdrage conform gemeentelijke ouderbijdrage regeling.
4. Eenwerkende ouders zonder VVE-indicatie betalen voor zes uur ouderbijdrage conform gemeentelijke ouderbijdrage regeling.

De kostprijs voor de kortdurende peuterspeelgroep (14 kinderen, 40 weken) is als volgt vastgesteld op basis van kengetallenonderzoek (MOgroep, 2013):

1. kostprijs regulier per bezet uur: € 8,28
2. kostprijs VVE per bezet uur: € 10,11

(voor G4 geldt kostprijs van € 12,50 voor zowel VVE- als niet-VVE-plaats).

Bij de bekostiging van de peuterplaatsen voor tweewerkende ouders ontstaat een gat van minstens € 1,58 per uur. Om de peuterspeelgroep toegankelijk te houden moet de overheid dat bedrag bijleggen (ofwel de gemeente ofwel het Rijk).

De vaststelling van de ouderbijdrage voor VVE-plaatsten en niet VVE-plaatsten is afhankelijk van de VVE-subsidie en gemeentelijke subsidie. Ook hier geldt: hoe hoger de ouderbijdrage, hoe groter de kans dat ouders afzien van de peuterspeelgroep.

In de kostprijsberekening van deze uurprijzen is nog uitgegaan van een maatschappelijke huurprijs die peuterspeelzalen over het algemeen betalen voor de huur van groepsaccommodaties aan gemeenten. De kostprijs stijgt fors als gemeenten straks marktconforme huurprijzen gaan vragen, zoals in de kinderopvang. Ouders betalen nu voor de peuterspeelzaal alleen de afgenomen uren: gemiddeld twee dagdelen (van 3 uur) per week, gedurende 40 weken per jaar. Dat is in totaal 240 uur. Als ouders dit onder het regiem van kinderopvang afnemen, zijn er houders die ouders verplichten om twee dagdelen van 4 of 5 uur af te nemen. Dit is een kostenverhoging voor ouders.

Geraadpleegde bronnen

Publicaties

- Beekhoven, S., Jepma, I.J. en Kooiman, P. (2011). *De Landelijke Monitor VVE, vijfde meting*. Utrecht: Sardes.
- Bennett, J. Innocenti working paper, *Early childhood services in the OECD countries, review of the literature and current policy in the early childhood field*, 2008
- Buitenhek Management & Consult (2013). *Update toekomst peuterspeelzaalwerk en dagopvang: een beter basis voor peuters*. Digitale nieuwsbrief, 2 december 2013.
- Fukkink, R.G. e.a. (2012). *Pedagogische kwaliteit van de kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2012*. Amsterdam/Nijmegen: Universiteit van Amsterdam/ Kohnstamm Instituut/Radboud Universiteit Nijmegen.
- GGD Nederland (2014). *Veldinstrument observatie kindcentrum*.
- Heckman, J.J. *Policies to foster human capital. Res. Economics*, 54, p. 3-82. 2000
- Jager, B. de, Bleker, L., Poolman, P. & Zijlstra, E. (2011). *Leutjes, kröddes en keudeldoemkes Onderzoek naar ontwikkelingskansen van jonge kinderen in horizontale en verticale groepen*. Drachten: Cedin.
- Kwok, S., Meij, H. & Vegt, A. van der (2010). *Horizontale en verticale groepen in kinderopvang-centra. Verkennend onderzoek naar de voor- en nadelen op basis van literatuurstudie en raadpleging van deskundigen*. Utrecht: ECO3.
- Kruijff, R.E.L. de, e.a. (2009). *Pedagogische kwaliteit van de opvang voor 0-4 jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2008*. Amsterdam/Nijmegen: NCKO.
- Menting, B. *Predicting Behavior Development and Academic Achievement: The Interplay between Cognitive Functioning and Social Relationships*, proefschrift, Vrije Universiteit van Amsterdam, 2013
- Ministerie van OCW (2012). Brief aan de Tweede Kamer. Basis voor Presteren, Actielijn 5: *Effectief benutten van extra leertijd voor jonge kinderen*, 12 maart 2012.
- Ministerie van SZW (2013). Brief aan de Tweede Kamer. *Kwaliteit, toezicht, handhaving kinderopvang: voortgang lopende kwaliteitsagenda en accenten richting de toekomst*, 14 maart 2013.
- Ministerie van SZW, ministerie van OCW (2013). Brief aan de Tweede Kamer. *Een betere basis voor peuters*, 1 december 2013.
- MOgroep (2014). *Discussienota harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang*.
- MOgroep (2014). *Inventarisatie aandachtspunten harmonisatie peuterspeelzaal met kinderopvang*.
- Nijhuis, E. *Maatschappelijk rendement van regulier peuterspeelzaalwerk, twee verkennende SROI-analyses in Zwolle en Nunspeet*, MOgroep / Travers, 2013.
- Oberon (2012). *Implementatieonderzoek Pilot startgroepen voor peuters. Tussenrapportage, eerste meting 2012*. Utrecht: Oberon.
- Oberon (2013). *Implementatieonderzoek Pilot startgroepen voor peuters. Tweede meting*. Utrecht: Oberon.
- Onderwijsraad (2010). *Naar een nieuwe kleuterperiode in de basisschool*. Den Haag: Onderwijsraad.
- PO-Raad (2014). *AO Kinderopvang*, 13 februari 2014.
- Riksen-Walraven, M. (2004). *Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang; doelstellingen en kwaliteitscriteria*. In R. van IJzendoorn, L. Tavecchio & M. Riksen-Walraven (red.), *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang* (p. 100-123). Amsterdam: Boom.
- Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2011, nr. WJZ/303439 (2774), houdende subsidie ten behoeve van pilots van startgroepen voor peuters (Subsidieregeling pilots startgroepen voor peuters)*.
- Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 2 december 2011, nr.*

WJZ/350311, houdende aanpassing van de Regeling pilots startgroepen voor peuters in verband met wijziging van de hoogte van het subsidiebedrag.

Rijlaarsdam, J. *Social disadvantage and child emotional and behavioral problems: at home in the Netherlands*, proefschrift, Erasmus universiteit Rotterdam, 2014.

Singer, E. & Kleerekoper, L. (2009). *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Stedennetwerk G32 (2013). *Ontschotting financieringsstromen kinderopvang en peuterspeelzalen*, 15 april 2013.

Uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO, 21 februari 1997.

VNG (2013). *Alternatief scenario gemeenten: ontwikkelrecht voor alle peuters*.

VNG (2013). *Bijlage 1 Groep 0+. Scenario toekomstig VVE stelsel inclusief dekkingsvoorstellen*.

VNG (2013). *Voornemen Regeerakkoord kinderopvang, peuterspeelzalen en VVE, 25 april 2013*.

VNG (2013). *Zorgen uitname peuterspeelzaalmiddelen, 20 juni 2013*.

VNG (2013). *Reactie kabinetsvisie 'Een betere basis voor peuters', 2 december 2013*.

Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip), 1 augustus 2010.

Wet ontwikkelkansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE), 1 augustus 2010.

Webpagina's

www.startgroepen.nl
www.stichtingbkk.nl
www.lratio.nl
www.vversterk.nl
www.vveschakelklassenzomerscholen.nl
www.mogroep.nl
www.vveplatform.info

Bijlage 1: Vergelijking van de peuterspeelgroep met andere varianten

Hieronder worden naast de peuterspeelgroep vier andere varianten van opvang, educatie en zorg voor jonge kinderen toegelicht.

Variante 1: kinderdagopvang. Het betreft hier reguliere kinderdagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar.

Variante 2: de VVE-groep. Het betreft hier dagopvang of peuterspeelzaalwerk (in constructies van voorscholen in de grote gemeenten) waarbinnen met een VVE-programma wordt gewerkt vanwege hoge aantallen doelgroepkinderen.

Variante 3: startgroep vanuit het ministerie van OCW. Het betreft hier 30 experimentele startgroepen (met hoge concentraties VVE-doelgroepkinderen) die een initiatief zijn van het ministerie van OCW. Dit is een uitwerking van het voorstel van de Onderwijsraad, Naar een nieuwe kleuterperiode in de basisschool uit 2010. De looptijd van de pilot is van schooljaar 2011/2012 t/m 2014/2015 (vier uitvoeringsjaren).

Variante 4: basisvoorziening peuters van de VNG. De VNG wil alle peuters tussen 2 en 4 jaar een ontwikkelrecht geven van twee dagdelen per week. Deze variant is een tussenstap naar een integrale basisvoorziening voor alle kinderen van 0 t/m 12 jaar. Het komt neer op een 'gratis' basisvoorziening voor kinderen van 2 tot 4 jaar.

Variante 5: de kortdurende peuterspeelgroep. Dit is een aanvullende variant die lijkt op het klassieke peuterspeelzaalwerk met zijn unieke kenmerken binnen het voorschoolse stelsel. Deze variant is aanbodgericht, kortdurend en in principe toegankelijk voor alle peuters.

We behandelen hieronder op hoofdlijnen de overeenkomsten en verschillen tussen de vijf varianten.

Doel. Zowel de peuterspeelgroep als de basisvoorziening voor peuters hebben als doel bij te dragen aan de brede ontwikkelingsstimulering van jonge kinderen. De VVE-groep en de experimentele startgroep willen expliciet bijdragen aan het reduceren van (beginnende) onderwijsachterstanden. Kinderdagopvang wil vooral werkende of studerende ouders in de gelegenheid stellen om dit te combineren met de zorg voor kinderen, hoewel er ook steeds meer aandacht is voor ontwikkelingsstimulering. Ontwikkelingsstimulering in de kinderopvang wordt gedaan op basis van de vier wettelijke basisdoelen, te weten: 1) het bieden van emotionele veiligheid aan kinderen, 2) het

werken aan persoonlijke competenties van kinderen, 3) het werken aan sociale competenties van kinderen en 4) het overdragen van normen en waarden aan kinderen.

Doelgroep. Bij de peuterspeelgroep bestaat de doelgroep uit alle kinderen van 2 tot 4 jaar. De basisvoorziening is er voor alle peuters van 2,5 tot 4 jaar (kinderen uit één- en tweeverdienersgezinnen én VVE-doelgroep). Zowel de VVE-groep als de startgroep heeft vooral kinderen uit de VVE-doelgroep (laagopgeleide ouders, taalarme gezinnen). Kinderdagopvang is er voor kinderen uit tweeverdienersgezinnen.

Aanbod (kwaliteit). In de startgroep wordt er verplicht gewerkt met een VVE-programma, net als bij de VVE-groep. Bij de andere varianten is dat optioneel, afhankelijk van de aanwezigheid van doelgroepkinderen volgens de criteria van de gemeente die subsidieverstrekker van VVE is. In de kinderdagopvang wordt veel gewerkt op basis van het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar, dat pedagogische inhoud biedt die aansluiten bij de vier wettelijke basisdoelen.

Aanbod (kwantiteit). Bij de peuterspeelgroep bestaat het aanbod uit (minimaal) twee korte dagdelen per week (van 2,5 tot 3 uur per dagdeel). De basisvoorziening voorziet in twee korte dagdelen van 2,5 uren per week voor alle kinderen en vier dagdelen per week (10 uur) voor VVE-doelgroepkinderen. In beide gevallen gaat het om een aanbod voor 40 weken, synchroon aan de basisschool. De VVE-groep biedt vier dagdelen, ofwel 10 uur per week VVE, gedurende 40 weken. De startgroep voorziet in een intensiever aanbod van vier of vijf korte dagdelen van in totaal 12,5 uur per week, gedurende 40 weken per jaar. In de kinderopvang wordt het aanbod naar behoefte afgenomen, met een minimum van een halve dag tot een maximum van vijf dagen in de week.

Beroepskracht/kind-ratio en maximale groepsgrootte. In de peuterspeelgroep is de beroepskracht/kind-ratio 1:8, bij maximaal 16 peuters. Dit is ook zo bij de basisvoorziening en de VVE-groep, als deze in het peuterspeelzaalwerk is gesitueerd. Indien de VVE-groep of startgroep onder de dagopvang valt, dan gelden de eisen vanuit de Wkkg: 1:6 bij tweejarigen en 1:8 bij driejarigen, dus maximaal 14 peuters op een groep. Ook in de kinderopvang gelden deze strengere eisen voor de beroepskracht/kind-ratio en maximale groepsgrootte. Bij verticale groepering (0 tot 4 jaar; peuters met baby's en/of dreumesen op één groep) gelden specifieke kwaliteitseisen voor maximale groepsgrootte (per samenstelling van specifieke leeftijdsgroepen).

Beroepskrachten. In de kortdurende peuterspeelgroep staan twee beroepskrachten met minimaal mbo3-niveau op de groep. De VVE-groep en de basisvoorziening tellen net als de kinderdagopvang twee pedagogisch medewerkers op minimaal mbo3-niveau (afhankelijk van groepssamenstelling en leeftijdsopbouw van kinderen kan een derde pedagogisch medewerker nodig zijn). In de startgroep staan één begeleider op mbo3-niveau en één hbo-opgeleide begeleider (pabo) op de groep.

Samenwerking en afstemming met het basisonderwijs. Vanuit de startgroep is er verplichte, intensieve en structurele samenwerking en afstemming met het basisonderwijs. Ook bij de VVE-groep is samenwerking en afstemming geboden. De samenwerking tussen basisonderwijs en peuterspeelgroepen is veelal via de LEA bestuurlijk afgestemd. Kinderopvang is doorgaans minder vertegenwoordigd in de LEA.

Cao. Bij de peuterspeelgroep valt te kiezen voor de CAO Kinderopvang of de CAO Welzijn. Als de huidige peuterspeelzalen worden omgevormd tot peuterspeelgroepen dan kan de houder ervoor kiezen om de CAO Welzijn aan te houden, vanwege het gelijk blijven van de werkingssfeer en (een deel van) de gemeentelijke financiering van de peuterspeelgroep. De houder kan er ook voor kiezen het personeel bij de CAO Kinderopvang onder te brengen (met behoud van de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden) als de peuterspeelgroep meer peuteropvang wordt zoals in de Wet kinderopvang omschreven. Dit kan bij de basisvoorziening ook het geval zijn. De basisvoorziening en de startgroepen vallen nagenoeg allemaal onder de CAO Welzijn, op één na; deze valt onder de CAO Kinderopvang. De voorschoolse begeleider vanuit het basisonderwijs valt onder de CAO Onderwijs. Kinderopvang valt onder de daarvoor geldende cao, ook als er met een VVE-groep wordt gewerkt.

Wet- en regelgeving. Voor de peuterspeelgroep zou een bijzondere bepaling voor de beroepskracht/kind-ratio en maximale groepsgrootte in de Wkkg kunnen worden opgenomen die afwijkt van de

reguliere dagopvang. Dit geldt ook voor de basisvoorziening. De VVE-groepen hebben te maken met (extra bepalingen uit de) Wet OKE. De startgroep en dagopvang vallen gewoon onder de Wkkip. Voor de pilot met de startgroepen gelden nog een tweetal aparte regelingen.

Toezicht. Voor alle varianten geldt het toezichtkader van de GGD. Als er sprake is van VVE met gemeentelijke subsidie houdt de Inspectie van het Onderwijs daar bovenop toezicht vanuit het Toezichtkader VVE. Zeker in de startgroep is dat het geval.

Financiering. De financiering voor de peuterspeelgroep komt van gemeenten, Rijk, werkgevers, ouders (tweeverdieners krijgen tegemoetkoming van kinderopvangtoeslag via de Belastingdienst). De gemeente draagt zorg voor de kosten van ouders die eenverdieners dan wel VVE-doelgroep zijn. De basisvoorziening wordt gefinancierd door Rijk, werkgevers en gemeenten. Ouders hebben geen kosten aan de basisvoorziening, mits de behoefte bestaat aan een intensiever aanbod dan twee dagdelen per week voor alle kinderen en vier dagdelen per week voor alleen doelgroepkinderen. Bij VVE-groepen zijn de extra VVE-middelen van het Rijk voor gemeenten van belang. Voor de basis van het peuterspeelzaalwerk (eerste twee dagdelen per week) worden veelal middelen uit het gemeentefonds gebruikt. In veel gemeenten betalen ouders een betrekkelijk kleine bijdrage voor VVE (het derde en vierde dagdeel in de week). In grote steden werkt men aan gratis VVE-voorzieningen voor alle ouders en kinderen (vooruitlopend op de basisvoorziening van de VNG, Voor de startgroep gelden meerdere financieringsstromen (ingeval van peuterspeelzalen zijn dat gemeenten en ouders; in geval van kinderdagopvang zijn dat Rijk, werkgevers en ouders) en is er sprake van extra Rijksfinanciering vanwege onder andere hogere kwaliteitseisen (zoals hbo'er op de groep, scholing) en aanbod (vijfde dagdeel). Dagopvang wordt eveneens bekostigd door Rijk, werkgevers en ouders.

Bijlage 2: Vergelijkingstabel van de peuterspeelgroep met vier andere varianten van opvang, educatie en zorg van peuters

Kenmerk	Variant 1: Kinderdagopvang	Variant 2: VVE-groep	Variant 3: Startgroep (pilot OCW)	Variant 4: Basisvoorziening peuters (VNG)	Variant 5: Kortdurende Peuterspeelgroep
Doel	Combineren van werk en zorg door ouders (met ontwikkelingsstimulering).	Verminderen van beginnende onderwijsachterstanden, garanderen van betere startpositie in het basisonderwijs.	Verminderen van beginnende onderwijsachterstanden, garanderen van betere startpositie in het basisonderwijs.	Bijdragen aan de brede ontwikkelingsstimulering.	Bijdragen aan de brede ontwikkelingsstimulering.
Doelgroep	Alle kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 van met name ouders die beiden werken of studeren (tweeverdienersgezinnen).	Vooraf doelgroepkinderen van 2 tot 4 jaar (kinderen van laagopgeleide ouders en/of uit taalarme gezinnen; de voorschoolse doelgroep bij VVE op grond van gemeentelijke criteria).	Vooraf doelgroepkinderen van 2 tot 4 jaar (kinderen van laagopgeleide ouders en/of uit taalarme gezinnen; de voorschoolse doelgroep bij VVE op grond van gemeentelijke criteria).	Alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar (kinderen uit eenverdienersgezinnen, tweeverdienersgezinnen én VVE-doelgroep).	Alle kinderen van 2 tot 4 jaar voor ouders die niet primair dit voor opvang gebruiken.
Aanbod (kwaliteit)	Werken aan de vier basisdoelen vanuit de Wkkip. Pedagogisch kader 0-4 jaar.	VVE-programma (vaak met oudercomponent).	VVE-programma (met expliciete oudercomponent). Het voorschoolse aanbod is geïntegreerd met aanbod groep 1 t/m 3 van de basisschool. Er wordt aan actieve ouderbetrokkenheid gedaan. Er is ook scholing voor ouders in de vorm van taalcursussen, inburgering en opvoedingsondersteuning.	Al dan niet een VVE-programma (afhankelijk van de aanwezigheid van doelgroepkinderen).	Al dan niet een VVE-programma (afhankelijk van de aanwezigheid van doelgroepkinderen).

Aanbod (kwantiteit)	Afhankelijk van behoeften van ouders, variërend van minimaal één dag tot maximaal vijf dagen van zo'n 10 uren in de week, gemiddeld twee tot drie dagen in de week. Aanbod kan 52 weken in het jaar (met uitzondering van enkele feestdagen) worden afgenomen.	Meestal vier dagdelen, ofwel 10 uren per week.	Vier wat langere (ruim 3 uur) of vijf wat kortere dagdelen van 2,5 uur in de week (12,5 uur per week), gedurende 40 weken (synchroon met openingstijden basisschool). Er zijn 30 startgroepen in Nederland. Daarvan zijn 29 combi's van peuterspeelzaal en basisschool en één combi van kinderdagverblijf met basisschool.	Voor niet-doelgroepkinderen twee (korte) dagdelen van 2,5 uur per week en voor VVE-doelgroepkinderen vier (korte) dagdelen van 2,5 uur per week. Niet-doelgroepkinderen ontvangen 5 uren per week een aanbod voor 40 weken per jaar. VVE-doelgroepkinderen krijgen 10 uren per week, gedurende 40 weken in een jaar.	In principe gaat het hier om een aanbod van (minimaal) twee korte dagdelen per week, van 2,5 tot 3 uur per dagdeel (5 tot 6 uur per week). Ouders kunnen naar behoefte meer dagdelen in kopen, met een maximum tot 10 dagdelen per week (mits de houder dat aanbiedt). Ouders kunnen dit aanbod ook combineren met andere varianten (naar behoefte).
Beroepskracht/ kind-ratio en maximale groeps grootte	Er is 1 beroepskracht per 5 kinderen in de leeftijd van 1 tot 2 jaar. Er is 1 beroepskracht per 6 kinderen in de leeftijd van 2 tot 3 jaar. Er is 1 beroepskracht per 8 kinderen in de leeftijd van 3 tot 4 jaar. In een groep in de leeftijd tot 1 jaar zijn gelijktijdig ten hoogste 12 kinderen aanwezig. In een groep in de leeftijd t/m 3 jaar zijn gelijktijdig ten hoogste 16 kinderen aanwezig, waaronder ten hoogste 8 kinderen in de leeftijd tot 1 jaar. Aan een kind worden ten hoogste 3 vaste beroepskrachten toegewezen, waarvan per dag ten minste 1 beroepskracht werkzaam is in de groep van dat kind. Indien er vanwege de grootte van de groep met 3 beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste 4 beroepskrachten toegewezen aan een kind.	Ingeval van peuterspeelzaalwerk is de maximale groeps grootte 16 peuters. De beroepskracht/kind-ratio is 1;8. Ingeval van kinderdagopvang zijn er maximaal 14 peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar. De beroepskracht/kind-ratio bij tweejarigen is 1;6 en bij drie-jarigen is deze 1;8.	Ingeval van peuterspeelzaalwerk is de maximale groeps grootte 16 peuters. De beroepskracht/kind-ratio is 1;8. Ingeval van kinderdagopvang zijn er maximaal 14 peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar. De beroepskracht/kind-ratio bij tweejarigen is 1;6 en bij driejarigen is deze 1;8.	De beroepskracht/ kind- ratio is 1;8 bij een maximale groeps grootte van 16 peuters van 2,5 tot 4 jaar.	De beroepskracht/ kind- ratio bedraagt 1;8. De maximale groeps grootte is 16 peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar.

Beroepskrachten	Er staan enkel beroepskrachten met minimaal mbo3-niveau op de groep.	Er staan twee beroepskrachten met minimaal mbo3-niveau op de groep.	Er staan zowel een beroepskracht op mbo3-niveau als een beroepskracht op hbo-niveau op de groep (begeleider voorschoolse educatie). Er is veel aandacht voor professionalisering via intensieve scholing in VVE en opbrengst-gericht werken (OGW). De begeleider voorschoolse educatie wordt getraind in het werken met peuters. De schoolleider neemt ook verplicht deel aan scholing (over peuters en OGW).	Er staan twee beroepskrachten met minimaal mbo3-niveau op de groep.	Er zijn twee beroepskrachten met minimaal mbo3-niveau aanwezig (de tweede volwassene als vrijwilliger is van de baan).
Samenwerking en afstemming met het basisonderwijs	Vrijwillig Bij VVE in de kinderopvang samenwerking met basisscholen ihk doorgaande lijn.	Verplichte, intensieve en structurele samenwerking en afstemming met het basisonderwijs. Warme overdracht van kindinformatie.	Verplichte, intensieve en structurele samenwerking en afstemming met het basisonderwijs. Er is een doorgaande ontwikkel- en leerlijn. Warme overdracht van kindinformatie. De startgroep staat onder regie van de schoolleider.	Alleen als er sprake is van VVE dan is verplichte en structurele samenwerking en afstemming geboden met het basisonderwijs. Anders is dit vrijwillig en incidenteel.	Vrijwillig Bij VVE in de peuterspeelzaal samenwerking met basisscholen ihk doorgaande lijn.
cao	CAO Kinderopvang.	CAO Kinderopvang in geval van VVE-groep in kinderdag-opvang, cao Welzijn in geval van VVE-groep in peuterspeelzaal-werk.	CAO Kinderopvang, CAO Welzijn en Onderwijs.	CAO Kinderopvang of CAO Welzijn (keuze).	CAO Kinderopvang of CAO Welzijn (keuze).
Wet- en regelgeving	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkcp).	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkcp) en Wet OKE.	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkcp). Er zijn aanvullend twee aparte regelingen van kracht: Regeling pilots startgroepen voor peuters van juni en december 2011 (aanvulling).	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkcp), met bijzondere bepaling vanaf 1 januari 2016.	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkcp), met bijzondere bepaling vanaf 1 januari 2016.
Toezicht	Reguliere dag-opvang heeft te maken met GGD-inspectie.	Zowel GGD-inspectie als Inspectie van het Onderwijs (Toezichtkader VVE).	Inspectie van het Onderwijs (Toezichtkader VVE).	GGD-inspectie, met extra bezoek van Inspectie van het Onderwijs (Toezichtkader VVE) als er sprake is van VVE.	GGD-inspectie, met extra bezoek van Inspectie van het Onderwijs (Toezichtkader VVE) als er sprake is van VVE.

Tekst **Ernst Radius (MOgroep)**
Eindredactie, **Jennifer Elich (MOgroep)**
Vormgeving & realisatie **De Smaakmakers, Driebergen**
Oplage **500**,
Mei 2014

Deze publicatie is tot stand gekomen met medewerking van Sardes.

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

MOgroep
Maliebaan 71H
3581 CG Utrecht
tel. 030 – 721 0 721
info@mogroep.nl
www.mogroep.nl